

4. Verdictul final: vinovăție iremediabilă

- 3:9-20 -

După ce a invocat ca martori ai acuzării creația, conștiința și Scriptura, Pavel așterne pe hîrtie verdictul final al procesului omenirii. Este foarte interesant că înainte să prezinte rezoluția finală, el se include chiar pe sine în rîndul celor acuzați. După ce face referire la cei care îi vorbesc pe nedrept de rău, el întreabă: "Ce urmează deci? Suntem noi (creștinii, eu și echipa mea de misionari...) mai buni decît ei (cei ce ne vorbesc de rău)?"; iar răspunsul este categoric: "Nicidecum!". Creștinii nu sunt cei nevinovați, ci cei vinovați dar îndreptățiți. Verdictul lui Pavel, procurorul lui Dumnezeu în acest proces al umanității, are și mai multă credibilitate, cu cît el însuși face parte din grupul celor acuzați. El este procuror și acuzat în același timp. Pavel nu dovedește lumea vinovată cu un spirit de superioritate sau judecată, ci cu smerenia și umilința celui care este la rîndul său vinovat și condamnat.

Verdictul final este că toți oamenii, din toate timpurile, fie iudei, fie greci sunt sub păcat. Dar oare ce înseamnă pentru Pavel a fi sub păcat? Se referă oare la robia păcatului, la o stare de neputință spirituală pe care omul o moștenește din naștere? Citatele ce urmează ne sugerează că Pavel se referă la altceva. Citatele ne prezintă o omenire care a avut șansa să îl caute pe Dumnezeu, și cu toate acestea nu a făcut-o. Astfel, oamenii "s-au abătut și au ajuns niște netrebniți". Ei nu s-au născut netrebniți, ci mai degrabă s-au abătut de la adevărul revelat de Creator și drept consecință au ajuns niște netrebniți. Vom reveni mai tîrziu la această idee. Acum însă să explorăm puțin citatele lui Pavel. El citează din:

- I) Ps.14:1-3 - diagnosticul divin: toți s-au abătut de la adevăr
- II) Ps.5:9, Ps.140:3, Ps.10:7 - necurăția limbajului
- III) Is.59:7-8 - necurăția acțiunilor
- IV) Ps.36:1 - cauza triumfului necurăției în om

Citatul I), din Ps.14 ne prezintă cum Dumnezeu Se uită din înălțimea cerurilor spre fiii oamenilor și descoperă că absolut nici unul nu îl caută cu adevărat. Este interesant faptul că Ps. 53 este aproape identic cu Ps. 14. Se pare deci că această parte a Ps. 14 este foarte importantă, de vreme ce este singurul psalm care se repetă aproape identic în cartea psalmilor. Dar în Ps.14 se face referire și la poporul Domnului, care la prima vedere nu face parte din categoria celor care nu-L caută pe Domnul. Totuși, psalmul ne spune că Domnul privește din ceruri la fiii oamenilor, și nu doar spre neamuri. Poporul Domnului pare astfel a fi format din cei care altădată se abătuseră de la adevăr, dar care acum au revenit pe calea luminii. Însă, pentru a nu fi nici un fel de dubii cu privire la statutul lui Israel, poporul ales de Domnul, Pavel aduce și citatul al III-a din cartea Isaia care este cu referire strictă la poporul Isreal, despre care profetul spune: "Nici unuia nu-i place dreptatea, nici unul nu judecă cu dreptate." (Is.59:4). Acesta ar fi un prim rol al citatului III. Dar el este și o continuare a citatelor din categoria II. Într-adevăr, citatul I ne prezintă în termeni generali o omenire care s-a abătut de la adevăr și face răul. Citatele II prezintă mai concret acest rău. Și prima dimensiune, și cea mai evidentă este necurăția limbajului. Limba este unealta cu care omul păcătuiește cel mai des. Doar gîndul o mai întrece. Însă ca și mădular vizibil ea este de departe

campion al necurăției. Dar avalanșa răului dezlănțuită în limbaj se revarsă apoi și prin acțiunile omului. Citatul III insistă pe acțiuni păcătoase: vărsare de sânge, prăpăd, pustiire, război. Ultimul citat, IV: "frica de Dumnezeu nu este înaintea ochilor lor" ne aduce din nou aminte de cauza triumfului răului în ființa umană, pe care Pavel o descrisese mai devreme astfel: "Fiindcă nu-au căutat să păstreze pe Dumnezeu în cunoștința lor, Dumnezeu i-a lăsat în voia minții lor blestamate ca să facă lucruri neîngăduite."

Versetele 19 și 20 se concentrează asupra ideii că Legea oferă doar diagnosticul, dar nu poate oferi omenirii și soluția mântuitoare. Deși aceste versete cunosc mai multe variante de interpretare, eu înclin spre următoarea interpretare:

- atunci când se folosește termenul de Lege se referă la setul de reguli morale și standarde divine revelate omului, dar ca entitate de sine stătătoare, separată și străină de revelația harului;
- astfel, Legea (definită ca entitate morală separată de revelația harului) se adresează doar celor aflați sub Lege, adică sub condamnarea ei;
- și astfel, scopul Legii este acela de a închide orice gură și de a dovedi întreaga lume vinovată înaintea lui Dumnezeu;
- cu alte cuvinte, revelația Legii nu indică soluția pentru cel vinovat (nimeni nu va fi găsit socotit neprihănit înaintea Lui prin faptele Legii):
- ci doar îl ajută pe om să își conștientizeze vinovăția înaintea lui Dumnezeu (prin Lege vine cunoștința deplină a păcatului).

Legea lui Moise nu a fost revelată lui Israel - și prin Israel omenirii - pentru a oferi omului păcătos și vinovat soluția mântuirii. Mesajul legii pentru cel vinovat nu este: împlinește faptele Legii și astfel îți vei remedia starea, ci doar: ești cu adevărat vinovat înaintea lui Dumnezeu. Legea lui Moise reactivează legea conștiinței, față de care omul s-a abătut, și astfel, omul își reconștientizează imensa-i vinovăție față de Dumnezeu. Ca cel vinovat să încerce prin faptele Legii să capete neprihănirea este o nebunie: pe de o parte faptele bune ulterioare nu anulează faptele rele din trecut, iar pe de altă parte abaterea de la adevăr l-a adus într-o stare de robie spirituală. Legea astfel are un rol important în mântuire, dar nu prin oferirea neprihănirii sau revelarea soluției mântuitoare, ci prin dovedirea omului vinovat înaintea lui Dumnezeu. Căci vom vedea mai târziu, că fără conștientizarea acestei vinovății nu există posibilitate de mântuire pentru omul păcătos.

Există o comparație frumoasă între Lege și un termometru. Legea este asemenea unui termometru care doar ajută în punerea diagnosticului și îl convinge pe om de boala sa. Dar, după cum un termometru nu oferă și soluția pentru răceală, tot la fel și Legea nu oferă neprihănirea.

Aceste versete sunt introduse de particula disjunctivă "însă". Într-adevăr, pînă acum Pavel a insistat pe faptul că lumea este vinovată deoarece nu a împlinit Legea în cunoștință de cauză. Tendința firească a omului în fața unui asemenea verdict este să se străduiască să împlinească Legea pentru a-și remedia starea. În acest context, Pavel spune: noi știm însă că deși neîmplinirea Legii este problema, Legea nu oferă și soluția pentru problemă. Legea oferă doar diagnosticul deoarece Dumnezeu a proiectat-o pentru acest lucru, pentru a aduce deplina cunoștință a păcatului. Omul păcătos, în fața revelației Legii are două posibile răspunsuri: fie să se apuce cu toată rîvna să împlinească legea pentru a-și îndrepta trecutul, fie să cadă în genunchi, să-și recunoască falimentul moral, spiritual și uman și să aștepte o soluție divină pentru situația sa iremediabilă prin propriile eforturi. Legea are cum am mai spus un rol important în procesul subiectiv al mântuirii, deoarece poarta harului se deschide doar pentru cel care își recunoaște starea sa de neputință și poziția

irecuperabilă. Pentru mulți oameni religioși și morali în felul lor, acest lucru e foarte greu. Ei au tendința să își construiască o neprihănire proprie, bazată pe performanțele lor morale. Problema lor este că nu se văd atât de răi, atât de neputincioși, atât de vinovați, atât de irecuperabili, iar rădăcina acestei probleme este fie mândria, fie ignoranța.

Versetele 19 și 20 sunt foarte importante pentru a pregăti următoarea temă pe care o va prezenta Pavel, și anume tema neprihănirii prin credință. Într-adevăr, are rost să vorbim despre această temă, doar dacă suntem convinși că Legea nu poate oferi neprihănirea. Pavel nu demonstrează acest lucru în versetele 19 și 20, ci doar îl afirmă pentru a putea introduce următoarea temă. Demonstrația însă nu se va lăsa întârziată mult și va sosi odată cu relatările despre Avraam.

Și acum este momentul să tragem câteva concluzii cu privire la modalitatea în care Pavel dovedește vinovăția întregii omeniri. Sunt astfel câteva observații foarte provocatoare:

- Pavel nu își propune să demonstreze o stare de fapt, o stare de neputință spirituală a omenirii, ci vinovăția acesteia. Cu alte cuvinte, el nu demonstrează că omenirea nu a putut răspunde chemării divine, ci că nu a vrut.
- Atunci când el demonstrează vinovăția omenirii, el nu insistă pe faptul că oamenii fac păcate (un lucru evident, ce nu necesită mari eforturi de demonstrare), ci pe faptul că oamenii au cunoscut pe Dumnezeu ca Persoană și voia sa morală, și cu toate acestea s-au încăpăținat și L-au respins. El dorește să anuleze modalitățile de dezvinovățire a omenirii păcătoase. Din perspectiva sa principala cale de dezvinovățire este cea a lui "n-am știut", iar una secundară este cea a lui "n-am putut". Pavel, prin cei trei martori ai acuzării (creația, conștiința, Scriptura), insistă că omul a avut suficiente resurse pentru a-L căuta pe Dumnezeu, și totuși nu a făcut-o.
- Atunci când demonstrează vinovăția omenirii, el nu pomenește nici păcatul lui Adam și nici starea omului la naștere. El parcă ignoră faptul că, totuși, noi nu ne-am născut chiar în grădina Edenului cu un trup perfect total străin de presiunea răului. În schimb ne prezintă o umanitate căreia Dumnezeu i s-a revelat și care este capabilă să împlinească binele (nu neapărat la standarde absolute, dar măcar la anumite standarde).
- Pavel nu demonstrează vinovăția omului prin apelarea la o singură alegere de a-L respinge pe Dumnezeu. El nu amintește nici de o alegere inițială de răzvrătire din copilărie, și nici de teoria că, dacă ai împlinit toată Legea, dar ai încălcat o singură poruncă, ești vrednic de iadul etern. Nu, ci el pune în discuție o alegere repetată și în deplină cunoștință de cauză de respingere a lui Dumnezeu, o înverșunare a omului de a se deda la fărădelege, o perseverență încăpăținată de cufundare în răzvrătire, o ură profundă și fără temei a Creatorului.
- Procesul omenirii nu este o înscenare, un circ, un chici ieftin, ci este un proces autentic, un proces drept, în care Însuși Dumnezeu Se lasă judecat și acuzat. Dreptatea procesului este reliefată de faptul că la finalul lui, toți cei acuzați, copleșiți de argumentele atât de clare ale acuzării, își vor recunoaște vinovăția înaintea lui Dumnezeu.

Aceste concluzii ne conduc spre o discuție teologică foarte dificilă, pe care noi am ocolit-o cu eleganță în capitolul doi. În capitolul doi, Pavel ne spune că Dumnezeu va da viața veșnică celor ce prin stăruința în bine au căutat slava, cinstea și nemurirea. Ar fi mai multe variante de interpretare a acestei expresii:

- împlinirea Legii în integralitate, o viață fără păcat (doar din perspectivă teoretică, Dumnezeu știind că omul născut în această lume infectată nu este capabil să împlinească acest lucru);
- împlinirea Legii în totalitate (dar de această dată din perspectiva că omul are la dispoziție ajutorul lui Dumnezeu pentru a împlini acest obiectiv);

- împlinirea Legii la un anumit nivel accesibil omului născut într-un sistem bolnav. Cu alte cuvinte, omul nu are capacitatea de a trăi o viață perfectă, dar are capacitatea de a-L căuta sincer pe Dumnezeu și de a stăruî în bine. Dacă va răspunde chemării divine și va stăruî în bine (adică va face tot posibilul în cadrul limitelor condiției lui), Dumnezeu îi va da viața veșnică.
- împlinirea Legii prin puterea Duhului Sfânt, după experimentarea harului și a nașterii din nou. Stăruința în bine nu este altceva decît ascultarea credinței, adică roadele Duhului Sfânt în urma credinței noastre mîntuitoare.

Este foarte interesant că fiecare variantă de interpretare pare să aibă un călcîi al lui Ahile. Astfel, primei i s-ar putea reproșa că de fapt toată judecata este un chici și că de fapt omul nu a avut o șansă reală de a ajunge la Dumnezeu, **și deci a doua șansă care i se oferă**, nu are dreptul să îl numească vinovat. A doua interpretare pare să fie contrazisă pe de o parte de pasaje din Scriptură care ne vorbesc de faptul că omul s-a născut bolnav într-un sistem bolnav, iar pe de altă parte de experiența noastră a tuturor. A treia interpretare are drept consecință existența unor acte imorale de care omul nu este responsabil, deși se fac prin el. Cine este atunci responsabil de acestea și cum poate Dumnezeu mîntui un om care totuși a înfăptuit și răul? Și apoi, sunt pasaje biblice care prezintă că omul va fi judecat pentru toate faptele sale, subliniindu-se astfel responsabilitatea sa pentru toate relele care s-au produs prin el. A patra interpretare pare să nu se potrivească cu contextul expunerii lui Pavel (care în primele două cap. și jumătate nu ne vorbește despre har, ci despre vinovăția omului) și iarăși anulează existența unei șanse reale date omului de a-L alege pe Creator. Ce este de făcut în fața acestei abordări aparent nihiliste? Cred că este înțelept să nu ne grăbim cu răspunsul și nici să nu ne bazăm pe ideile noastre preconcepute sau pe ce am învățat de la alții. Pavel însuși va aborda și dezvolta acest subiect în Romani 5 cînd va vorbi atît despre păcatul lui Adam, cît și despre implicațiile acestuia asupra întregii omeniri. Atunci va fi momentul în care vom aduce spre analiză și alte pasaje biblice care ne vorbesc despre starea omului la naștere, căci în cele din urmă acesta este mărul discordiei: care este de fapt condiția omului la naștere? Este el curat 100%? Are doar tendințe păcătoase controlabile, sau și tendințe păcătoase necontrolabile? Se bucură de prezența lui Dumnezeu sau nu?etc.

Până în Romani 5, putem fi însă siguri de concluziile scrise ceva mai sus despre vinovăția omenirii și putem rememora cu tristețe miile de alegeri cînd am respins chemarea Creatorului sub autoritatea Sa.